

Az életen át tartó tanulás a fenntartható fejlődés szolgálatában

Szilágyi Dániel (DTE)

Beszámoló a XIII. MELLearn Lifelong Learning konferenciáról

2017. április 20-21. között immáron tizenharmadik alkalommal rendezték meg a MELLearn Egyesület nemzeti és nemzetközi, egész életen át tartó tanulás (LLL) konferenciáját. Az idei konferencia a „Felsőoktatás, életen át tartó tanulás és az ENSZ fenntartható fejlesztési célok megvalósítása” címet kapta. A Budapesti Gazdasági Egyetemen rendezett konferenciát a rektor, Dr. Heidrich Balázs nyitotta meg, aki köszöntőjében arra is kitért: a rendezvény az egyetem stratégiai céljaihoz is szorosan kapcsolódik, különös tekintettel a fenntarthatóság és a felelős egyetem célkitűzéseire.

A plenáris előadások sorát Németh Balázs, a MELLearn Egyesület ügyvezető elnökének előadása nyitotta, bemutatva a MELLearn tevékenységét, különös figyelemmel arra, hogy miként szolgálja az egyesület működése az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak megvalósulását. Németh Balázs szerint, bár tevékenységük legszorosabban a „Minőségi Oktatás” elnevezésű (4. számú) célkitűzéshez kapcsolódik, az egész életen át tartó tanulással, annak felső- és felnőttoktatásban betöltött szerepével foglalkozó kutatás elősegítheti mind a tizenhét, 2030-ig megvalósítandó stratégiai célkitűzés elérését.

Az ENSZ Közgyűlése 2015. szeptember 25-én fogadta el a 2030-ig szóló, a Fenntartható Fejlődés célkitűzéseit összegző határozatát. A 17 célterület egyike a minőségi oktatásra és képzésre vonatkozik, ha az befogadó, diszkriminációtól mentes és egyenlően jó minőséget biztosít már a korai gyermekkorban, az alapoktatásban, a középfokú és a felsőoktatásban, a műszaki és szakmai képzésben egyaránt. Az egész életen át tartó tanulásban minden embernek részesednie kell, a fogyatékkal élőknek vagy éppen a migránsoknak is, hogy a társadalomba beilleszkedjenek, képesek legyenek jogaik gyakorlására, koherens közösséget építeni. A konkrét célok ennek érdekében a következők: (1) 2030-ig biztosítani kell, hogy minden lány és fiú hozzájusson olyan ingyenes és jó minőségű alap-és középfokú oktatáshoz, amely releváns és valós tudást nyújt számukra; (2) 2030-ig valamennyi fiúnak és lánynak hozzá kell jutnia a korai gyermekkorban a megfelelő fejlesztéshez, gondozáshoz és iskola-előkészítő oktatáshoz, hogy így alkalmassá váljon az alapfokú oktatásba való bekapcsolódásra; (3) 2030-ig minden nőnek és férfinak egyenlő hozzáférést kell garantálni a megfizethető és minőségi műszaki képzéshez, szakképzéshez és felsőoktatáshoz, ide értve az egyetemi képzést is; (4) 2030-ig érdemben növelni kell azon fiatalok és felnőttek számát, akik megfelelő képzettséggel, szakismerettel, diplomával rendelkeznek ahhoz, hogy munkát kapjanak vagy vállalkozóvá váljanak; (5) 2030-ig csökkenteni kell a nemi egyensúlytalanságot az oktatásban és az egyenlő hozzáférést biztosítani kell valamennyi oktatási, képzési szinten a sérülékeny csoportokhoz tartozóknak, a fogyatékkal élőket, a bennszülötteket és a hátrányos helyzetű gyermekeket is ide értve; (6) 2030-ig gondoskodni kell arról, hogy valamennyi fiatal és minél nagyobb arányban a felnőttek, férfiak és nők, valóban tudjanak olvasni és számolni; (7) 2030-ig biztosítani kell, hogy valamennyi tanuló megszerezze azt a tudást és ismeretet, amely a fenntartható fejlődéshez szükséges, beleértve például annak megtanulását, hogy milyen életmódot kell ehhez folytatni, az emberi jogokat, a nemi egyenjogúságot, az erőszakmentes, békés életet, a globális/világpolgárságot, a kulturális

sokszínűséget és a kultúrák hozzájárulását a fenntartható fejlődéshez. Ehhez a következőkre lesz szükség: (a) felépíteni és továbbfejleszteni a gyermekek, fogyatékkal élők, nemi különbségek szempontjából is érzékeny, biztonságos, erőszakmentes, befogadó és hatékony oktatási rendszert mindenki számára; (b) 2020-ig jelentősen megnöveli világszerte az ösztöndíjak számát a fejlődő országokban élők számára, főleg a kevésbé fejlett országokban, a kis szigetországokban és Afrikában, növelni a felsőoktatásba beiratkozottak és a szakképzésbe, az informatikai és kommunikációs technológiával, műszaki, mérnöki és tudományos programokba, képzésbe bekerülők számát, a fejlődő és a fejlett országokban; (c) 2030-ig érdemben növelni kell a magasan képzett tanárok állományát, beleértve a nemzetközi együttműködés keretében a fejlődő és a kevésbé fejlett országokban kiképzett szakembereket. Bővebben: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/education/>

Simai Mihály, az MTA tagja előadásában a felsőoktatásban az új globális kihívásokra adott válaszokkal foglalkozott. Abból indult ki, hogy az egyetemi rendszer évezredek történelme során a felsőoktatási intézmények mindig az elsők között voltak a társadalmi, politikai, gazdasági és technológiai transzformációs folyamatok felismerésében és az azokra való reagálásban. Napjaink globális változásaiban számos transzformáció egyidejűleg zajlik: ilyen például a politikai rendszerek transzformációja, amelynek következtében a globális politika multipolárisává válik, és új hatalmi központok jönnek létre, a pozíció megszerzéséhez és megtartásához pedig elengedhetetlen a minőségi felsőoktatás megléte. Szintén kulcsfontosságú a demográfiai transzformáció jelensége. Ma az újszülöttek közel 90%-a fejlődő vagy „közepesen fejlett” országokban születik, ami az érintett országokban egyre fokozódó igényt generál a helyben elérhető minőségi oktatásra, a modern egyetemi rendszerek kiépülésére. Simai Mihály szerint e transzformációk hatására egy globális szintű átmenet figyelhető meg a tudás alapú gazdaság és tudás alapú társadalmak korszakába.

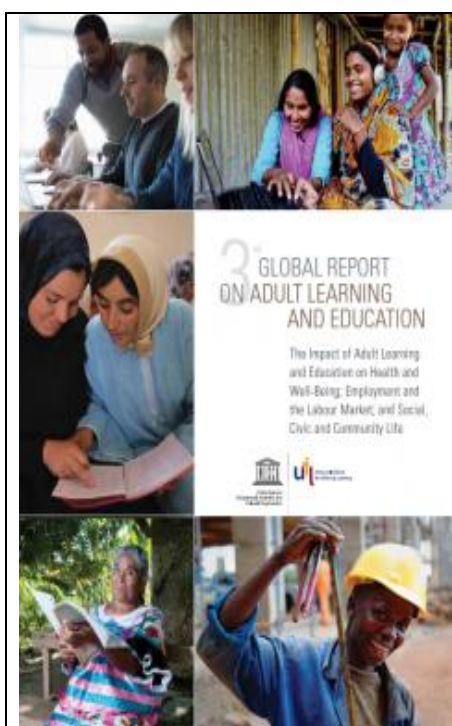
Maria Slowey, a Dublin City University oktatója egyfelől a jelenkori felsőoktatás fejlődését befolyásoló legfontosabb társadalmi tényezőkkel és e tényezők élethosszig tartó tanulásra gyakorolt hatásaival foglalkozott előadásában. Másfelől pedig annak kérdésével, hogy az ENSZ fenntartható fejlődési céljai mennyiben ösztönözhetik az egyes államok politikaalkotóit a felsőoktatás és az életen át tartó tanulás alapértékeinek felülvizsgálatára. Az előadás részét képezte egy olyan összehasonlító elemzés eredményeinek bemutatása is, amely négy kontinens tizennégy államában vizsgálta azt, hogy az egyetemek és más felsőoktatási intézmények milyen módokon próbálnak alkalmazkodni a különböző életszakaszokban járó felnőtt tanulók szükségleteihez.

A délelőtti blokkban sor került még Werner Mauch, a hamburgi UNESCO Institute for Lifelong Learning kutatójának előadására, aki a felnőttkori tanulás és felnőttoktatás, illetve a fenntartható fejlődés kapcsolatával foglalkozó UNESCO keretrendszereket és célkitűzéseket mutatta be.

Az intézet Hamburgban működik, egyik az UNESCO oktatással foglalkozó intézményeknek, amelynek fő profilja az egész életen át tartó tanulás kérdései, amellyel átfogóan és különböző szektorokkal összekapcsolva foglalkozik. A felnőttképzés, a folyamatos tanulás, az írástudatlanság és a nem-formális képzés elősegítése érdekében dolgozik, különösen a

hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, a szegénységben és a konfliktusokban érintettek, valamint a fejlődő országokban élők egyenjogúságát támogatva.

Az előadás középpontjában az UNESCO „Harmadik Globális Jelentése a Felnőttkori tanulásról és a felnőttoktatásról” (GRALE III) elnevezésű átfogó kutatásának a bemutatása állt. A Jelentés célkitűzése, hogy az egyes tagországokban megvizsgálja a felnőttkori tanulás és felsőoktatás hatásait a társadalmi jólétre és az egészségre, a foglalkoztatásra és a munkaerőpiac helyzetére, valamint a közösségi, a szociális és az állampolgári létre. Ugyanakkor célkitűzése, hogy a politikai döntéshozók számára és a gyakorlat résztvevői számára hasznosítható iránymutatást nyújtson. A GRALE III alapját egy ún. nyomonkövetési felmérés képezi, amely 75 kérdést tartalmazott öt lényeges cselekvési területen (kormányzás, szakpolitikák, finanszírozás, minőség és részvétel), hogy azt 139 UNESCO tagállam kitöltse, köztük 33 európai ország.

A Jelentés hozzájárul a kormányzati stratégiai és költségvetésről szóló döntéshozatalhoz, komoly bizonyítékokkal szolgálva: a felnőttképzés és az oktatás elősegíti a fenntartható fejlődést, az egészségesebb társadalmat, a jobb munkahelyeket és az aktív polgári létet. Kutatási adatokkal igazolja, hogy még 758 millió felnőtt, azon belül 115 millió 15-24 év közöttiek írástudatlanok és nem tudnak olvasni, és ennek ellenére még sok országban nem követik a Mindenki tanuljon jelszót, amivel felére akarták 2015-re csökkenteni az analfabéták számát. Az alapvető készséges és az olvasás, írás oktatása prioritás maradt az országok zömében, függetlenül attól, hogy keresőről vagy más emberről van szó. Az UNESCO 2015 novemberében tartott kongresszusán, a még 1976-ban a felnőttképzésről szóló Ajánlást korszerűsítették, hogy növeljék a világon a fiatalok és a felnőttek megfelelő oktatási lehetőségeit. Csak ezzel lehet reálisan megvalósítani a 2030-ra az ENSZ-ben kitűzött fenntartható fejlődési célokat. Bővebben: <http://uil.unesco.org/system/files/grale-3.pdf>

Az esemény következő pontja egy kerekasztal-beszélgetés volt, amelyben négy magyar egyetem, az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, valamint egy nem kormányközi nemzetközi szervezet (Természetvédelmi Világalap, WWF) képviselője vett részt. A moderátor Beke Márton, a Tempus Közalapítvány munkatársa volt. A beszélgetésben résztvevőknek lehetőségük nyílt elmondani, hogy miként jelenik meg a fenntartható fejlődés kérdésköre saját, illetve az általuk képviselt intézmény szakmai, kutatási tevékenysége során. Több másik kérdés mellett azzal kapcsolatosan is állást foglalhattak, hogy a minőségi oktatás, mint az ENSZ fenntartható fejlődési célkitűzése vajon mennyiben választható el más fenntarthatósági céloktól, és mennyiben tekintendő azokkal szorosan összefüggő, horizontális jellegű célkitűzésnek. A konferencia e napját négy párhuzamosan tartott szekcióülés zárta. A

„Fenntartható fejlődés: a minőségi oktatás és tanulás finanszírozása - esélyek és kényszerpályák” című szekcióban öt előadás egymástól nagyban eltérő perspektívákból közelítette meg a konferencia témáját. Ezek között mindenképpen említést érdemel Reisz Terézia előadása, aki a Pécsi Tudományegyetem felnőttképzési programjain diplomát szerző női hallgatókkal foglalkozó kutatás eredményeit mutatta be. A kérdőíves felmérés és interjú módszereit alkalmazó kutatás e hallgatók szociokulturális háttérét, szakmai és munkahelyi útját, az egyetemen folytatott képzéseik körét, valamint a jövőre vonatkozó (tanulmányi pályamódosítási, vállalkozási) terveit vizsgálta.

Más szekciókból kiemelem Bartók István előadását, amely a felsőoktatási intézmények működését érintő stratégiai döntésekre és azoknak a fenntartható fejlődésre gyakorolt hatását vizsgálta, különös tekintettel a szakmai innováció és a modern technológiai megoldások jelentőségére. Bitáné Bíró Boglárka és Fodorné Tóth Krisztina pedig egy nyílt online képzési kezdeményezés fenntarthatósági feltételeit elemezte. A kutatás keretében a Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Karán kialakítottak egy olyan online képzési felületet, amely nyilvános regisztráció mellett, három akkreditált kurzus teljesítését tette lehetővé, majd a végzés után nyomon követték a résztvevők aktivitását, a követelmények teljesítését.

A konferencia legnagyobb érdeme, hogy rávilágított: az egész életen át tartó tanulás jelentősége túlmutat az oktatás szakpolitikai területén. A minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosítása valamennyi életszakaszban a fenntartható társadalmak létrehozásának kulcsfontosságú eszköze. A rendezvény mind a témaválasztás időszerűségének, mind pedig annak köszönhetően, hogy a meghívott előadók között a fenntartható fejlődés, a felsőoktatás és az életen át tartó tanulás szakterületeinek hazai és nemzetközi dimenzióiban otthonosan mozgó elméleti és gyakorlati szakemberek is helyet kaptak, kiváló lehetőséget biztosított az érdeklődő szakmai közönség számára a tapasztalatcserére, a területet érintő aktuális folyamatok és az ezekkel kapcsolatos új perspektívák megismerésére.

Az EDUMAP kutatásban résztvevőknek is hasonló kérdéseket vizsgálnak, persze azzal a sajátossággal, hogy miként lehet az egyes államok szakpolitikai sikereit, jó gyakorlatát máshol is hasznosítani, hogy minél több felelős, aktív polgár legyen az Európai Unióban.